

NARODNI GOSPODAR

GLASILO GOSPODARSKE ZVEZE.

Člani Gospodarske zveze dobivajo list brezplačno.
Cena listu za nečlane po štiri krome na leto; za pol leta dve kroni;
za četrt leta eno krono; posamne številke po 20 h.

Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 20 h od enostopne petit-vrste, za večkratno insercijo po dogovoru.

Telefon štev. 143.

V Ljubljani, 10. decembra 1902.

Poštno-hran. št. 849.872

Kmetijstvo.

Poljedelstvo.

Krompir po zimi.

Ta najvažnejši pridelek mnogih naših kmetij in mnogokrat glavni steber družinske hrane nam dela po zimi marsikake preglavice, ko ga je treba shraniti. Ako ima namreč shramba (klet) nad 5°C , začne kaliti, pade pa toplina pod ničlo, nam zmrzne in ako ga nepravilno hranimo, zgubi tudi precej redilnih snovij. Poleg tega izpariva krompir tudi veliko vode; ako voda ne more iz kleti na prosto, se vleže na krompir in provzroči na njem gnitje.

O spremembah, katerim je podvržen krompir v raznovrstnih shrambah, imamo od prof. Nobeja veliko vredne skušnje, ki si jih lahko obrnemo v prid. Ta gospod je hranil krompir za poskušnjo skozi 6 mesecev v raznih shrambah in je našel, da je zgubil krompir od vsakih 100 delov škroba, ako je bil spravljen:

1. hladno, svetlo, suho 12.2 delov
2. „ „ vlažno 35.0 „
3. „ temno, suho 39.6 „
4. „ „ vlažno 35.4 „
5. toplo, svetlo, suho 41.0 „
6. „ „ vlažno 49.2 „
7. „ temno, suho 36.1 „
8. „ „ vlažno 45.6 „

Potemtakem je krompir najbolj trpel v topli vlažni skrambi, najmenj pa v svetli, suhi, hladni kleti.

Ako vse te činitelje povzamemo skupaj, tedaj moramo reči, da je treba vlago in toploto kolikor moč zatirati, to se pravi, prizadevati si moramo, da bo imela krompirjeva shramba tako toplino, da sicer ne bo dosegla ledišča, da pa vendar ne bo veliko od njega oddaljena, da zabranimo tako razkrajanje organskih sestojin in kalitev očes (popkov krompirjevih).

Iz tega stališča moramo v praksi presoati, ali je kaka krompirjeva shramba kaj vredna ali ne. Hranitev krompirja čez zimo v kleti je iz tega stališča primeroma še najmenj vredna zato, ker se toplina ne da obdržati v zahtevani višini ($1-5^{\circ}\text{C}$). Po navadi so kleti pregorke, krompir vse povprek kali in mi imamo veliko škodo od tega. Ker moramo krompir nakladati precej na debelo, zato se tudi močno segreva in zato izpoti tudi veliko vode. Vsled tega nastali topli zrak se ne da odstraniti dovolj hitro iz kleti, zato se vodna para vseda na mrzli kletni strop in pada odtod v kapljah doli na krompir.

Pokrivanje krompirja s slamo in drugim materijalom ne more

krompirja dovolj zavarovati te vlažnosti, ampak je še škodljivo, ker je na poti, da ne more voda iz krompirja tako lahko dvigati se v podobi sopare.

Zelo podobno je spravljanje krompirja po jamah; tukaj se mora krompir nasuti prav na debelo in vlaga more odhajati samo navzgor. Zraven je pa še nevarnost, da utegne voda od strani pridreti med krompir in ga nam polovico pokonča.

Še najbolj pripravno je spraviti krompir čez zimo v strehi podobne podsignice vrhu zemlje; te podsignice so kake 2 m široke in 1 m visoke. Voda tu lahko najpopolneje izpariva, ker pustimo podsignice odprte toliko časa, da nas mraz prisili jih popolnoma zakriti. Toplina je v takih kupih nižja nego v kletih in da odvrnemo hudi zimski mraz nasujemo na vrh 70 do 100 cm debelo plast zemlje, katero v posebno hudem mrazu pogrnamo še z zemljo ali gnojem. Cevi ali lesenih dimnikov za odvajanje sopare ni treba napravljati, to ni samo nepotrebno, ampak je celo škodljivo, ker se vlažni zrak potegne ves proti tem duškom, v katerih se pa vodna sopara zgosti in kot voda pada nazaj na krompir, ki leži v bližini teh odvodnikov; krompir vsled tega prične gniti. Pa tudi zmrzlina pride lahko po teh kanalih

do krompirja v podsipnici. Da ne more deževnica in snežnica tako lahko do krompirja, napravimo v primerni daljavi okoli podsipnice majhen jarek. Ko nastopi spomlad, je treba prsteno plast stanjšati, da ne začne krompir morda kaliti in rasti.

Pri vsakem načinu hranitve je treba paziti posebno na to, da se ves oboleli, nagnjiti krompir odbere proč, ker se krompirjeva gnjilobna gljivica, kakor so poskusi pokazali, lahko razširi od gnjilega tudi na zdrav krompir.

Sadjarstvo.

Apneni belež na sadnem drevju

Uže davno in na mnogih krajih je udomaćena navada sadnih posestnikov, da vsako leto pobelijo svoja drevesa z apnom in skušnja tudi uči, da apneni belež ni koristen samo deblu in kroni s tem, ker zatira mah in lišaj, ampak da je tudi dobro sredstvo proti obilnim škodljivim sadnim žuželkam. Poleg tega je pa apno tudi posebno izvrstno sredstvo za obdržanje gorkote in ravno ta njegova stran se najmanj ceni, kar vidimo na tem, da mnogi ne belijo v pravem času, pa tudi ne — vsaj ne v tej smeri — na pravi način.

Kar se tiče zatiranja mahu in lišajev na sadnem drevju, je treba te nepridiprave najpreje mehanično s kako strguljo ali ostro ščetjo iz žice dobro obdrgniti in sicer je to storiti bolje v jeseni nego na spomlad. Pri tem pa ne smemo prezreti, da mah in lišaj nista vzrok bolezni, katerih vzrok imamo v prvi vrsti iskati v kakem motenju hranitve.

Lišaj se posebno rad pokaže na drevju, ki stoji blizu gozdov ali pa ob cestah, ki vodijo skozi gozdove. Vzrok temu bo pač ta, da je tukaj zarodnih trosov posebno veliko, da zrak in svetloba nimata dovolj pristopa in da se

vsled tega po rosi in dežju drevje ne more zlepa posušiti.

Zato pri uničevanju lišajev ne smemo biti zadovoljni s tem, da odstranimo že nastale, ampak moramo preprečiti tudi nadaljno njihovo nastajanje. Nek vrtnar priporoča v ta namen sledečo mešanico 12,5 kg živega apna, 12,5 kg lesnega pepela in 100 litrov vode zoper lišaje in mahove. Živo apno ugasimo najpreje z nekaj litri vode in je razredčimo potem z ostalo vodo v en hektoliter apnenega beleža. Na to pridenemo pepela in vse pustimo skozi 7 dni tako, samo da vsaki dan dvakrat premešamo. Močno alkalična ali lugasta tekočina zamori v kratkem lišaje in jo je rabiti posebno pri drevesih s slabimi, šibkimi kronami, pri katerih lišajev ne moremo odpraskati. Kadar pa belimo debela, ne potrebujemo takega beleža.

Tudi proti mrčesnim ličinkam, hroščem, ščitaricam in dr. je redno belenje dobro sredstvo. Vsaj je znano, da se cela vrsta sadnih škodljivcev skriva čez zimo pod odmrlo drevesno skorjo, v razpoklinah itd. Tu je seveda še posebej potreba debela prav skrbno okrtati in obpraskati in še le na to pride belež. Pri tem pa moramo paziti na dvoje, ako hočemo imeti vspeh pri svojem delu: prvič mora padati odstrgana skorja na spodaj razgrnjene plahte, ker drugače ni mogoče ličink pokončati, drugič pa smemo odstrgati samo zares odmrlo skorjo, ne smemo pa raniti žive.

Po ostrgavanju se ne sme videti na deblu nikakih ran in nobenih zelenih delov skorje, ki bi bili brez varstva plutovinaste plasti. — Tu in tam se sliši trditev, da apneni belež razjeda skorjo in tako škoduje. Toda o tem se da govoriti samo v slučaju, ako smo popreje z neprevidnim praskanjem drevo ranili. Da živo apno umori zeleno staničevje, ki ni zavarovano s plutovino, je jasno.

Vže iz dosedaj rečenega sledi, da se ima beliti v jeseni, ker v tem slučaju ne more mrčes prezimiti na našem drevju — zato pa govori tudi pomen, ki ga ima apneni belež kot varstvo proti mrazu. Znana fizikalna prikazen je ta, da temno barvana telesa toploto v mnogo večji meri vsrkavajo nego svetlobarvana. Zato pa tudi temna telesa toploto mnogo močnejše izžarivajo nego svetla, iz tega pa tudi sledi, da se temna telesa ob solčnem svitu kaj urno segrejejo, ko se pa solnce skrije, pa ta telesa svojo gorkoto ravno tako urno zgubijo, mnogo brže, nego svetla telesa. Praktičen sklep za učinek apnenega beleža pri sadnem drevju je iz tega ta: Pobeljeno drevo se bolj težko ugreje od nepobeljenega; nepobeljeno drevo se ob solncu lahko segreje, zato pa tudi svojo gorkoto kmalu zgubi.

To zadržanje drevja ima velik pomen posebno v mesecih svečanu in sušcu; tedaj se namreč nepobeljeno drevje s svojimi bolj ali manj temnimi debli pod vplivom solnca čez dan močno segreje in lahko se zgodi, da se sok oživi in prične pretakati. Takim toplim dnevom pa prav radi sledijo noči, v kojih pade toplota do 5° pod ničlo, če ne še več. Debla vsled tega toplino močno izžavirajo in zato nagiba drevje v nezavarovanih legah veliko bolj k raznim boleznim vsled zmrzline nego pobeljeno drevje, ki se čez dan ne razgreje premočno in torej tudi ne pride do oživiljenja soku, ki bi mu utegnilo postati nevarno.

V tem oziru ima belež posebno za občutljive sadne vrste velik pomen, zlasti za breskve in marelice, pa tudi za nekatere občutnejše vrste pečkatega drevja.

Lahko tedaj uvidite, da ne smemo primešavati apnenemu beležu kakoršnihkoli temnih snovij, kakor n. pr. saj, ako mu hočemo ohraniti ravno omenjeno dobro lastnost. Res je sicer, da bela

barva na drevji ni posebna lepota, da je tak vrt bolj podoben grobišču nego vrtu, toda pokazali smo, da je tako ravnanje smoteno in to je glavna stvar za one, ki hočejo od sadnega drevja imeti kako korist. Sicer je pa belež samo čez zimo v resnici močno bel, po leti ga izpere dež, prah in veter mu dasta bolj zarjavelo, Kamovo lice. Sicer pa tudi lahko pridenemo čisto malo saj ali gnojnice, da dobimo svetlosivo barvo, ki pa vže ni nikakor neprijetna.

Da se belež bolj prime, pridenemo nekoliko mavilastega mila, ki barvo tudi nekoliko izpremeni pri beležu.

Vinogradništvo in vinarstvo

Gnojenje vinogradov.

Umno gnojenje vinske trte obstoji v tem, da pametno družimo uporabo umetnih gnojil z običajnim hlevskim gnojenjem.

Strokovnjaki so sicer v tem edini, da je v vinogradništvu hlevski gnoj neobhodno potreben, ker izboljšujejo fizikalne lastnosti zemlje in jo obogatijo na črnici, pravijo pa vendar, da je celo pri bogatem gnojenju s hlevskim gnojem le večinoma še potrebna ali vsaj koristna uporaba umetnih gnojil. Tako dovažanje umetnih gnojil namreč ne zviša samo pridelka na grozdju, ampak tudi pospešuje zorenje in v dobrih letinah pripomore do najpopolnejše dozoritve.

Ako pognojimo vinograd z 40.000 kg na hektar, mu s tem damo okoli 200 kg dušika, 252 kg kalija in 104 kg fosforne kisline. Ker tako močno tudi dobri vinščaki gnoje le na vsake štiri leta, zato pride na eno leto 50 kg dušika, 63 kg kalija in 26 kg fosforne kisline. Pomisliti pa moramo, da potrebuje trta povprek na leto in hektar po 118 kg dušika, 104 kg kalija in 40 kg fosforne kisline. Treba se tudi na to ozirati, da se od vsebine hlevskega gnoja na

dušiku mnogo izgubi, tako da je na vsak način potreba nadomestiti dušik z umetnim gnojem.

Ako vinograd tako močno gnojimo, kot smo zgoraj rekli, potem bi s kalijem in fosforno kislino že še lažje shajali, ker se rudninskih snovij ne izgubi toliko. Pa tudi kalija in fosforne kisline v hlevskem gnoju v obče ni zadosti. Pri tem je veliko ležeče na tem, iz česa obstoji naša zemlja. Časih ima gorica zemljo bogato založeno s kalijem, na pr. škrlino gorovje in vse bogato glinaste prsti, pri katerih ni treba dovažati drugega kalija, nego onega v hlevskem gnoju, ker se vsled razpadanja kamenja tvorijo vedno nove množine kalija.

Ker imajo zemlje sploh, tedaj tudi vinske gorice le malo fosforne kisline v sebi, zato je potreba poleg hlevskega gnoja povsodi še posebej gnojiti s fosforno kislino. To dajemo najbolje v obliki Tomaževe žlindre.

Zato bi bila umestna na hektar sledeča gnojitev: Prvo leto 40.000 kg hlevskega gnoja; drugo leto 500 kg žlindre, 250 kg žvepleno-kislega amonijaka; v tretjem letu 300 kg žvepleno-kislega amonijaka, 300 kg Tomasove žlindre (moke) in 200 kg žvepleno-kislega kalija (v zemlji, ki ima malo kalija); četrto leto 400 kg žvepleno-kislega amonijaka, 200 kg žvepleno-kislega kalija in 100 kg Tomasove moke.

Težke, mrzle, malo apnene zemlje zelo izboljšamo z apnenim gnojenjem in jih naredimo rodovitnejše. Močno gnojenje vinogradov, kot ga priporočamo gori, se poplača ne samo s pomnoženim pridelkom, ampak da tudi mnogo boljše vino.

Neki vinarski strokovnjak, upravnik Dern v Drbahu povdarja še neko drugo okoliščino, zavoljo katere je potrebno, da dobi trta zemljo bogato redilnih snovij, da more takorekoč zjemati iz polnega čebra. Pri vinar-

stvu je namreč veliko ležeče na tem, da ima trta, ki je ravno v polnem razvoju, vedno obilno hrane na razpolago, ker more potem, ako je nekaj dnij vreme posebno ugodno, izkoristiti veliko množino redilnih snovij. Ako nimajo korenine v tem času velikih množin vsprejemljivih snovij na razpolago, tedaj ne more trta ugodnih vremenskih razmer, ki večinoma hitro preminejo, popolnoma izkoristiti.

Slednjič se tudi ne da tajiti, da dobro rejene rastline razne škodljive vplive, kot glivične bolezni in škodljive živali, vedno lažje premagajo nego stradajoče rastline, ki le ubožno životarijo.

Zato imamo v pravilnem in obilnem gnojenju zelo važen pripomoček, na eni strani, da zvišamo plodovitost trt, na drugi strani pa, da izravnavamo množične poškodbe, ki ogrožujejo trte brez prestanka.

Posavski.

Mlekarstvo in sirarstvo.

O pogojih dobičkonosnega mlekarstva.

(Nadaljevanje.)

Zelo važna za naše vprašanje je ureditev in izbor pravega načina mlekarjenja. Tu se hočemo ozreti samo na nekatere značilne prikazni.

Brez dvojbe se sveže mleko v večini slučajev najdražje proda in kjer si moremo zagotoviti odjemalcev surovega mleka, storimo to.

V hudem konkurenčnem boju, ki se bije na polju direktne prodaje mleka sedaj bolj nego preje kedaj, more posameznik, tudi če je precej trden, le težko obstati; tu more gospodariti le velika, dobro vojena združna mlekarna.

Tudi mestni prebivalci dobivajo očitno do takih mlekarov več zaupanja, ker jim je z združništvom dano nekako porošstvo za dobroto in enakomernost mleka. Združno preskrbovanje mest z mlekom to jo cilj, na koji

moramo pri naravnostni prodaji mleka obrniti veliko večjo pozornost, nego doslej. To daje kmetovalcu največjo gotovost, največjo korist. V Avstriji je še veliko mest, ki niso redno preskrbljena z mlekom in pri nas še ni — nobeno. Okolica ljubljanska, kranjska, novomeška in druge, kaj pravite k temu? — Ganite se!

Druga za naš trg zelo zanimiva stvar je presno maslo, puter. Vživanje putra je po Avstriji v zadnjih letih silno naraslo. Pred 3. ali 4. leti so se vsled preobilice putra vže bali „maslenega kraha“ (poloma) toda do tega ni prišlo, pač pa se od onega časa uvaža še veliko več putra in na Dunaju se povžije gotovo trikrat več „maslenega kruha“ nego preje.

To pripisujemo v prvi vrsti putru mlekaric; vsled njegove znatno večje dobrote in trpežnosti se je povzdignil njegov konsum. To nam bodi namig tudi za druge mlekarske izdelke. V prvi vrsti nam bodi na mari povzdigniti na vse mogoče načine kakovost blaga, potem bo naš domači trg porabil desetkrat več mlekarskih izdelkov, nego do zdaj. In da bomo domače blago lahko oddali doma, na to moramo iti v prvi vrsti, pošiljanje v vnanje države je v primeri s tem mnogo manjšega pomena.

Kako je treba delovati na izboljšanje putrove dobrote, tega nas najbolje uči vzgled Ogerskega. Moj učitelj je dobil lansko leto tri poskušnje putra, eno iz neke ogerske osrednje putrarne, druga je bila iz Tirol, tretja iz Štajerskega. Preskušal in opazoval je vse tri vrste na njihovo trpežnost. Bilo je po zimi; takoj v začetku so imele vse tri vrste jako fin okus, a ogerski je bil najčistejši. Ogerski puter je imel čez tri tedne še čisto dober okus, ostala dva pa sta bila vže po prvem tednu žaltava. In vendar so okolnosti ogerskih putraren mnogo neugodnejše nego one na Štajarskem ali Tirolskem. Toda Ogrji imajo

v svojih velikanskih centralnih putrarnah dobro izučene danske maslarje, ki vso stvar izvršujejo silno vestno in v velikem slogu. Mleko, kolikor moč precej izpod krave posnamejo na majhnih smetanskih postajah in smetano pošiljajo v glavno putrarno. Zato je ogerski puter — žal za nas — tako priljubljen pri velikih trgovcih posebno na Nemškem.

To je sijajen dokaz, kako važno je, da se izpopolni naša mlekarska tehnika. Na to pri nas ne pokladamo skoro nikake važnosti. Zdi se nam, da je naprava putra čisto priprosta stvar, ki se je vsaki kmečki fant takoj privadi. Na tem boleha avstrijsko in še posebno slovensko mlekarstvo, da nimamo izvežbanega mlekarkega osobja na razpolago, skoro še bolj pa na tem, da vrednosti njegove niti ceniti ne umemo. Zadovoljni smo z mladimi, čisto površno izobraženimi ljudmi, ako so le po ceni.

Predno ne postanemo v tem oziru strožji in ne odpomoremo tej pomanjkljivosti, bo naše mlekarstvo še veliko trpelo. Škoda v tem oziru je veliko občutnejša pri sirarstvu, nego pri putrarstvu. Število segnitih in proč zagnanih sirovih hlebov je temu priča.

Ako primerjamo putrarstvo in sirarstvo, je prvo vsekako priprostejše, manj nevarno opravilo, pri katerem je denarni promet uren. Zato se tudi večina naših mladih mlakarnic oprijema le putrarstva; no, dokler ostanejo sedanje cene — in to upamo še za bližnjo bodočnost — nimamo nič proti temu. Vendar pa se bojimo, da se sčasoma trg prenapolni. Pri nas, kakor tudi na Moravskem in Gorenje Avstrijskem se število mlekaric čudovito množi. Mnoge mlekarne računajo na izvoz v Nemčijo, kamor se leto za letom uvaža več putra; lani je znašal uvoz že skoro 17,000.000 kg. Ako pa pomislimo, da prilomasti v kratkem tudi Rusija z neznan-

skimi množinami blaga na Evropski trg — od leta 1895 do 1900 je narastel izvoz Ruske od $4\frac{3}{4}$ na $19\frac{1}{2}$ milijona kg — potem je naš strah upravičen, da nam v kupčiji s putrom grozi huda konkurenca.

Mnogo ugodnejši je pogled v bodočnost za sirarstvo. To polje leži danes pri nas še v prahi in neizorano. Sira v hlebih že sedaj primanjkuje, cene stopajo in ne bo dolgo, ko se bo sirarstvo zelo dobro izplačalo. Tudi za izvoz je mnogo dobrega upa. Na Nemško so lani 17 milijonov kg sira več uvozili nego izvozili. In mi Avstrijci moramo dobiti od drugodi za pol peti milijon kron več sira, nego ga prodamo. Zato povdarjam, da se moramo pri nas bolj oprijeti sirarstva; vzroka imamo toliko več zato, ker imamo tako pripravne podnebne in krmske razmere.

Seveda pa zahteva na drugi strani sirarstvo več inteligence, bolj izurjenega osobja in v začetku nekoliko več glavnice, kot putrarstvo, zato se pa pri tem običajno mleko tudi precej dražje spravi v denar. Pri naših nestalnih tržnih razmerah bi priporočali posebno mešano delovanje, izdelovanje polmastnih sirov in putra, pri čemur bi se lahko prehajalo po stanji trga zdaj bolj k maslarstvu, jutri bolj k sirarstvu.

Polmastni siri so menj občutljivi, se lažje prodajo in so izvrstna ljudska hrana. Ako se ta vrsta sirarstva vzame prav v roke, prekaša v dobičku čisto maslarjenje in je mnogo bolj varno.

Da dobimo nekak zapopadek za primerjanje teh treh delovanj, naj sledi tu račun dohodka pri maslarstvu, pri napravi tolstih sirov po emodolskem načinu in poltolstih sirov (pol emodolec, grojer).

Za podlago smo vzeli mleko s 3.5 do 3.6% tolšče, kakoršno je pri nas povprečno mleko. Vsaki dan se podela okoli 1000 kg mleka

in posneto mleko, pinjenec in sirotka se pokrmi prascem.

I. Putrarstvo: 100 kg mleka dá 4 kg putra à K 2·20 = K 8·80
82 kg posnetega mleka in 12 kg pinjenca à 3 vin. . . . = K 2·72

K 11·62

Stroški . . . „ 2—

Se torej vnovči z K 9·62
torej 1 kg po 9·62 vin.

II. Mastni sir po emodolskem načinu: 100 kg mleka dá 8·5 kg zrelega sira à K 1·50 = K 12·75
 $\frac{3}{4}$ kg putra (Vorbruh) à K 1·80 = K 1·35
85 kg pinjenca in sirotke à vin. 0·80 . . . = K 0·68

K 14·78

Stroški . . . „ 2—

100 kg mleka zadene tedaj K 12·78
1 kg vin. 12·78.

III. Polmastni sir in puter: 100 kg mleka dá 7 kg zrelega sira à K 1·30 = K 9·10
 $1\frac{1}{2}$ kg putra à K 2·20 = „ 3·30
 $2\frac{1}{2}$ „ pinjenca à v. 3 = „ 0·075
84 kg sirotke à v. 0·8 = „ 0·66

K 13·135

Stroški „ 2·50

100 kg mleka zadene po K 10·635
1 kg à vin. 10·63.

Iz tega sledi:

1. da pri putrarstvu unovčimo mleko večinoma le po kakih 10 v. liter. Ako ima puter večjo ceno, ako se posneto mleko bolje izkoristi n. pr. kadar so prašiči dragi in ako ima mleko več tolšče, takrat je seveda čisti dohodek za 1 kg lahko tudi 12 vin. in več. Za izkoriščanje posnetega mleka se reja prascev še najbolj priporoča. Ako v kakem kraju posebno rade razsajajo kužne bolezni prašičev potem priporočamo mlekar-
nam, ki rede v svoji upravi večje število prašičev, da naj ne rede cele črede pod eno streho, ampak si napravijo na več oddaljenih krajih svinjake. V sili krmijo posneto mleko tudi kravam. Pitanje telet s posnetim mlekom in s primesjo krompirjevega škroba ter

lanene moke ima mnogo za se, pa se našemu kmetu kar noče kupiti. Ako se izdeluje kazejin (Casein), je izkoriščanje slabo in napravljati pusti sir se pri nas ne priporoča posebno izvzemši naravno olomuških sirčkov (kvargl) in kumnovih sirov.

2. Veliko bolje spravimo v denar svoje mleko z izdelovanjem emodolskega sira. Tu lahko računamo na čisti dohodek 12 do 14 vin. za kg. Toda ta sirarija zahteva posebno skrbno krmljeno živino. Treba se je izogibati vsake kipelne krme (pivnega drožja, žlampe, pesnih zrezkov in perja); no tega pri nas tako ne dobimo skoro nič v pest. Celo polmastnega grojerskega sira se pri takem krmljenju ne dobi prav dobrega. Na izdelovanje mehkih sirov krma nima tolikega vpliva, a velike snage je treba i tu.

Zorenje sira je ravno bakterijoslovna prikazen in celo mlekarstvo je bolj nego kak drug kmetijski odrastek pod vplivom bakterijoslovja. Da, danes smo vže tudi v sirarstvu dospeli tako daleč, da si hočemo s čistimi bakterijskimi nasadi zagotoviti in zboljšati delovanje.

Semkaj spada en zgled najnovejšega časa iz neke naše kranjske mlekarne. Tu so lansko leto poskusili napravljati pusti sir iz centrifugiranega mleka s primesjo tyrogena (t. j. čistega nasada bakterije, nazvane plemeniti bacil), da bi tako pusti sir zboljšali. Vspeh je bil prav dovoljen. Sir je veliko hitreje dozoreval, je bil mnogo bolj sočnat in je dosegel za 10 v. kg boljšo ceno; da ko so se konsumentje navadili tega okusa, sploh niso več marali družega sira brez tyrogena.

Ako bi hoteli v Avstriji povzdigniti sirarstvo, bi morali imeti najprej kako mlekarsko poskuševalno postajo z dobro vrejenim bakterijoslovnim zavodom. Ta zavod bi razpošiljal čiste nasade za razne namene in bi urejal po-

trebna opazovanja in poskuse itd. Da je taka poskusna postaja potrebna, ne more nikdo tajiti, kdor ima o mlekarstvu le količkaj smisla. Nemci imajo taci postaje vže enajst (11); take postaje ima večina evropskih držav; Rusi imajo eno na Finskem in dobodo v kratkem drugo pri Moskvi.

Splošno.

Razglas

Z ozirom na razglas k šte-
1084, od 1. septembra 1902, točka 7. se naznanja, da kupi c. in kr. vojaška oskrbovalnica v Ljubljani meseca decembra 1902 od kmetovalcev in njihovih zadrug 715 meterskih stotov ovsa. V Ljubljani, 1. decembra 1902. C. in kr. vojaška oskrbovalnica v Ljubljani.

Razglas.

Glasom dopisa kr. deželne vlade v Zagrebu z dne 11. novembra 1902, št. 88 648, je zaradi svinjske kuge prepovedano na Hrvaško-Slavonsko uvažati prašiče iz občine Višnjagora okraja Litija in iz mejnih okrajev Rudolfovo in Krško, zaradi svinjske rdečice pa je prepovedano uvažati prašiče iz občin Šenčur okraja Kranj, Žalina, okraja Litija.

To se daje na občno znanje ter ob enem razveljava tukajšnji razglas z dne 20. oktobra 1902, št. 21.982.

C. kr. dež. vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 14. novembra 1902.

Razglas.

C. kr. namestništvo v Trstu je z razglasom z dne 15. novembra 1902, št. 25.217, razveljavila razglas z dne 19. avgusta 1902, št. 22.008, ter zaradi obstoječe svinjske kuge prepovedalo prašiče iz političnih okrajev Logatec in Rudolfovo, uvažati na Primorsko.

Prestopki te zaporne odredbe ki dne 20. novembra 1902 stopi v veljavnost, se kaznujejo po za-

konu z dne 24. maja 1882, drž. zak. št. 51.

C. kr. dež. vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 22. novembra 1902.

Razglas.

Na podstavi zadnjega uradnega izkaza deželne vlade v Sarajevu deželna vlada na podstavi razpisa c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 27. novembra 1902, št. 49.760, prepoveduje zaradi svinjske kuge uvažati na Kranjsko prašiče iz okrajev Banjaluka okolica, Bielina, Dervent, Bos. Dubica, Bos. Gradiška, Ključ, Priedor, Prnjavor, Srebrenica in Vlasenica, in zaradi kužnih ovčjih kozá uvažanje ovác iz okraja Savski most.

Določila o uvažanju zaklanih prašičev v nerazsekanem stanju iz ozemelj, zaradi kuge zaprtih in prašičev pod normalno težo iz kuge prostih ozemelj tudi nadalje ostajajo v veljavnosti.

Te nove uredbe stopijo v veljavnost dne 1. decembra 1902 in se namesto onih z dne 22. oktobra 1902, št. 22.280, ki se s tem razveljavljajo, razglašajo z dodatkom, da se bodo prestopki zoper zgoraj navedene okraje razglašene uvozne prepovedi za prašiče kaznovali po državnem zakonu z dne 24. maja 1882, št. 51, in da se bodo transporti, med katerimi bi se našla tudi samo ena z zgoraj navedeno boleznijo obuzena živina, zavrnila na oddajno postajo.

C. kr. dež. vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 28. novembra 1902.

Divji kostanj in želod.

Sad divjega kostanja, čegar kemična sestava je zelo podobna oni pravega kostanja, je sicer zelo redilen, vendar pa se še malo uporablja kot živinska krma, še manj seveda kot človeški živež; in vendar ima v sebi 50·8 odst. suhe snovij, 6·4 odst. beljakovine, 1·4 odst. toščice, 39 odst. brezdušič-

natih snovij (škrob itd.), 3 odst. surove vlaknine in 1 odst. rudninskih snovij, se torej njegovo redilno razmerje zelo bliža onemu žitnega zrnja. Redilno razmerje kake piče je namreč ono razmerje, v katerem stoje beljakovine na eni, ogljikovi vodani + 2¹/₂kratne toščice na drugi strani). Sicer so vže rabili kostanj za izdelovanje škroba, mila in za destilacijo, in neki Klose v Berolinu je vže koncu 50 let preteč. stoletja delal iz tega sadu moko pripravno za najfinejše pecivo in pa neko lepilo (gliadni), ki je baje bilo zdravilo proti skrnini, toda vse te uporabe niso prišle dalje nego do poskusne postaje.

Turki krmijo s kostanjem svoje konje, odtod ima tudi drevo in sad svoje ime *esculus hypocaustanum* (konjska piča). Po zverinjskih krmijo s kostanjem rdečo divjino (srne itd.) ter črno divjino (divji prešič), za to ni dvomiti, da bi se ne dal divji kostanj porabiti tudi kot krma za domačo živino.

Najraje imajo kostanj ovce, prašiči ga žro s slastjo in tudi kravam se prav prilega, ko so se ga enkrat navadile; ako se pa trdi, da je kostanj menj pripraven za konje, se to z dejanskimi skušnjami ne vjema popolnoma in nasprotno opazovanje ima pač svoj vzrok v načinu, kako se je krmilo ali pa v kakih družih izvanrednih okoliščinah.

Najbolje je pokladati kostanj surov in svež in nekoliko zdrobljen, v tej obliki ga živina žre brez vobotaljanja. Ker je pa ravno ob času, ko je kostanj zrel dovolj druge krme, ki ne sme dolgo čakati, nagnjit krompir, pesino in drugo perje itd., zato na kostanj redno nihče ne porajta; toda ravno v tem času bi bil kostanj in sicer zato ker skupaj vleče vsled svoje čreslovine in grenčine, jako umestno in zaželjeno protisredstvo zoper razne neizogibne, dostikrat zelo ne ljube posledice preobilnega krmljenja pesinega in družega zelenega

perja, ki velikokrat moti prebavljanje, zato bi imeli kostanj ravno v tem času živini pokladati tudi vmes mej drugo krmo. Iz istega vzroka tudi nikakor ni koristno, še manj potrebno olupiti kostanj, ampak ga pokrmimo z lepo bliščečo lupino vred (notranjo lupino seveda, ne vnanjo bodečo, ki sama razpade pri zrelem sadu), ker ima ravno ta največ čreslovine v sebi in torej največ zaželenega učinka.

Ovcam damo na dan kake ¹/₄ do ¹/₂ kg, pitavnim ovcam celo do 2 kg, molzna živina dobi 2—5 kg, pitana živina celo do 20 kg. Prav velikih množin kostanja seveda ne bomo smeli krmiti živini ravno vsled čreslovine, ker bi se utegnili nevajena živina vsled tega zamašiti ali pa bi prišlo do kakega drugega motenja v prebavilih. Surovi krompir je, ker ima ravno nasprotno učinke, pripravna primes k kostanju. Poleg tega moramo privedati tudi zelo beljakovinstih oljnatih tropin, sena in slame. Ako bi prišli do okoliščine, da bi hoteli pokrmiti velike množine kostanja, jih je dobro kuhati, pariti, izlužiti in tako napraviti bolj okusne in vspešneje.

Kostanj se da tudi zlahka hraniti; treba ga le na zračnem kraju posušiti. Vendar ga pa pod streho ne smemo preveč na debelo nasuti, ker se drugače težko posuši in rad plesnuje. Večje kupe je tudi treba včasih z lopato malo preobrniti. Tako strjen kostanj potem vselej pred krmitvijo za 24 ur denemo v vodo, kjer se napne in omehča, deloma pa tudi zgubi svoj grenki okus.

Marsikje nam lahko otroci za majhen denar in radi nebero velike množine tega dobrega krmila, ki sicer po cestah konec vzame.

Želod žre z veseljem samo prešič in koza, pa tudi ovce so nazadnje zadovoljne ž njim; govedo in konj ga ne marata zaradi velike množine čreslove kisline in zaradi neke grenkosti v lupini.

Svež želod ima v sebi v odstotkih: 55·3 vode. 2·5 surovih beljakovin, 4·4 surove vlaknine, 34·8 ogljikovih vodonov in 1·9 surove tolšče. Od teh surovih snovij je prebavljivega 87 do 91 odstotkov. Ako pokladamo prascem zmerne množine želoda, dobimo okusno in jedrnato slanino. V mnogih krajih gonijo cele črede prascev nalašč v gozde, da jih opitajo z želodom. Pri krmljenji želoda moramo vpoštevati, da ima želod le malo beljakovin v sebi, zato pa veliko škroba in da ga zato ne smemo krmiti v veliki množini in da mora zraven primešavati vselej še drugih krmil, ki imajo več proteina (beljakovin) v sebi.

Kakor druga lahko prebavna krmila na pr. krompir pesa itd. tako utegne postati tudi želod, ako ga krmimo preveč, vzrok, da se glavna krma le slabo izrabi.

Praktični kmet.

Zasluzek in plača.

Marsikak gospodar si morda pravi: „Kako lako bi bilo gospodariti, ako bi imel človek vsaki mesec kak gotov in stalen dohodek izdatki bi se dali potem tako ravnati, da bi vsak mesec kaj preostalo“. V koliko je to mnenje pravo ali napačno, nas pouče sledeče vrstice.

Človek dobi lahko na dvojen način plačilo za svoje delo, Delavec dobiva dnevno, ali tedensko ali mesečno plačilo; ako mora vsaki dan enako veliko ur delati in ako ostane plača vsaki dan enaka, tedaj imenujemo taka plačila „plačo“. Pri tej plači določuje delodajavec delavni čas in plačilo za delo. Ako si pa zamore delavec sam določati svoj delavni čas, ga torej po poljubnosti zdaljšavati ali skrajšati in ako je njegovo plačilo večje, kadar je bolj pridn, tedaj ne more biti delo poplačano s stalno plačo in beseda zaslužek označuje tu pravilno delavsko plačilo.

Vsak človek, ki služi svoj kruh, dobiva tedaj ali plačo ali zaslužek. V našem času stopa vedno bolj na dan želja, poplačati vsako delo v okliki plače. Vsako leto nam prinaša kako regulacijo ali uravnave plač, zdaj regulacijo plač višjih uradnikov, zdaj zopet diurnistov itd. Delo nagrajan v obliki zaslužka pa vedno bolj zginja. Ako opazujemo razna rokodelstva, vidimo, da vedno več obrtnikov zapušča kmete in hodi v mesto, da dobi dela proti stalni plači. Iz mesta romajo potem izdelki na deželo in kmet kupuje v prodajalnici vaškega kramarja črevljarsko, krojaško, kovaško, sedlarsko in drugo robo. Kar počno rokodelci, to kmalu začne rojiti po glavi kmečkemu fantu, mesto da bi ostal v vasi in gospodaril, hiti v tovarno ali v kako mestno službo in si kuje tam težko verigo, katere se pozneje ne more več oprostiti. Posebno železnice so nam ustvarile silno veliko ljudij s plačo. Veseli obcestni krčmarji, bogati sedlarji in kolarji, krepki kovači itd. kako malo jih je, mesto njih pa je prirastla iz tal cela vojska železniških uslužbencev in delavcev s stalno plačo.

Čim bolj pa naprednje to plačevanje s stalno plačo, toliko večja je revščina mej ljudstvom, ker se denar steka preveč v roke posameznikov, mesto da bi se raztekal lepo enakomerno po celem ljudskem telesu. Ta „plača“ žuga prerasti tudi kmečki stan. Posli ne spadajo več k domači družini, ampak gredo le za svojo plačo, in kmet ima toliko rednih izdatkov, da se mu zdi, kakor bi imel izplačevati same plače. Seveda potem kmet misli, kako bi lepo bilo, če bi tudi on imel redno stalno plačo. Res je sicer, da ima uradnik lepše življenje od priprostega pisača. Toda ni vse zlato, kar se sveti; koliko je bogatinov, ki jih vse zavida in vendar imajo v družini telesne ali duševne bolezni, o katerih se kmetu niti ne sanja.

K lepemu življenju ne spada v prvi vrsti denar, ampak prvo mesto zavzema zdravje in zadovoljnost ali veselost.

Ljudje s stalnimi plačami imajo po navadi nezdravo življenje in so skoro vedno bolehati in čmerni; pa tudi oni, ki so popolnoma zdravi, so le redkokedaj popolnoma zadovoljni. Uradnika plačilni dan nikoli ne preseneči. On ve in vže naprej računa: Prvega dobim 200 kron, od teh odpade toliko za mitnino, hrano, črevljarja, krojača etc. in morda ostane še kaj žepnine, s to se bo pač treba pretolči do prihodnjega prvega. Take misli ne zbujaajo posebno velikega veselja in denar, ki se z gotovostjo potegne, se tudi gotovo izda, nikdo se ne čuti siljenega k varčevanju, tudi ne poznajo veselja in dobrote lastne posesti. Za drugimi tudi noče noben zaostajati, ker mora živeti po „stanu“, kar pa plačo do zadnjega pogoltne. Stališče takih ljudij se da težje zboljšati s pridnostjo pri delu, kot pa z naklonjenostjo višjih.

Kako sestoji v tem oziru na kmetih? Zdravo delo in življenje ne pusti z lepa boleznih vhoda do telesa ali duha. Vsako delo provzroča sicer skrbi, prinaša pa tudi dosti upov in sadov. Živina v hlevu, žetev na polju vzbujaa v kmetu vsakikrat, kadar gre mimo, veselo pričakovanje. Koliko veselje, kadar nastopi dolgo zaželjeni dež ali solnce, kakšna radost, kadar je letina srečno pod krovom. Čim pridnejši in rednejši je gospodar, toliko več si pridobi. Tu ni nobenih predstojnikov, ki bi človeka gledali po strani, ki bi bil od njih odvisen. Ljubi Bog je tukaj edin pravični Gospod, on poskuša tu in tam pridne in poštene, kaznuje pa tudi lumpacije in lenuhe. Kmet ne more reči: ob tem in tem času potegnem toliko denarja, ker mora biti vedno pripravljen na nepričakovane prevare.

Zato pa kmet tudi ne živi z rok v usta, od danes do jutri,

ampak dene del svojih dohodkov na stran za čas sile. Naraščajoči prihranki mu delajo novo veselje, ter pomagajo njemu in družini naprej.

Da ima tudi kmečko življenje svoje zopernosti, tega ne tajimo; zato je pa tudi naša zemlja dolina — solz. Tudi je škoda vsakega pridnega človeka, ki se je v svojem poklicu na kak način spodtaknil in prišel v zadrego, iz katere ga more rešiti edino le smrt. Ako bi le hotela kmečka mladina ogledati si postarane, propale tvorniške delavce, resnično, ne obračala bi tako rada hrbta svoji rojstni grudi. Delo v kmečkem gospodarstvu utrjuje zdravje. To pa v zvezi z upolnim vedno se menjajočim delom poraja veselo dušo. In zadovoljnost? Ta ne odvisi veliko od denarja; to je dar, ki ga daje Bog pridnim in bogajočim, hudobnim ga pa odteguje.

Po prakt. gospodarji.

Poljedelska zimska šola.

„Pojdi, pojdi, Miha“, so dejali kmetje v nedeljo, ko je bil obč. zbor okraj. kmet. društva v L. in je odbor stavil predlog, da naj bi napravili kmetijsko zimsko šolo.

„Pojdi no, pojdi, bi nam vže zopet rad natvezal na vrat novo butaro! Vsaj je že zdaj vsakdo vesel, ko mine tistih 14 let in dobi svoje fante iz šole! Ali naj ne bo nikoli konec tega večnega trganja hlač po šolskih klopih?“

„Lepo prepričanje imate možje, lepo prepričanje“, povzame na to Miha, ki je z veseljem prevzel nalogo poročevalca o našem predlogu. „V šoli so se naučili vaši otroci brati, pisati, malo računati, morebiti še kaj več, morda tudi veliko menj, a družega nič. S tem pa bodočemu gospodarju še nikakor ni pomagano. Naš sedanji čas zahteva od njega, da ima poleg tako koristnih osnovnih vednostij še kaj družega v glavi, ker drugače ne bo pravi gospodar.

Kakor se rokodelski vajenec ne izuči dovolj v svojem učnem času, ampak mora obiskovati še nadaljevalno šolo, da se seznani z pridobitvami novega časa, tako mora tudi kmečki sin, ako hoče biti vreden dedič svojih očetov in z vspehom gospodariti. V ta namen pa je potrebna tudi neka vrsta nadaljevalne šole — tako imenovana zimska šola.“

„Toda, kaj pa imaš od vsega obilnega učenja“, ugovarja Neukov Gašper, „družega nič, kot da se glava namaši z razno nepotrebno šaro. Vse to učarenje je samo za veliko gospodo, ki nima družega dela. Za nas enega to ni. Kmetu ni treba nič družega, kot dveh krepkih pestij, zdravega telesa in k večjemu še mošnje polne denarja, potem se lahko postavi pred cel roj opravkov, ki ga čakajo čez leto in reče: Tu-le sem, zdaj pa lahko začnemo!“

„S takim govoričenjem že nisi zadel tarče v črno“, odgovori Miha, „tu moraš vzeti v roke že kako boljše orožje. Naš čas že ni več tisti, kot je bil popreje. Takrat seveda kmet ni potreboval vsega tega, toda dobro bi pa bilo zanj, ko bi se bil naučil, kajti potem bi ga ne bili mogli študiranci tolikrat vleči za nos in oslepariti in kmet bi bil danes veliko na boljšem. Pravi kmet mora pač imeti glavo tudi na pravem koncu, kar je dostikrat več vredno, nego vse moči skupaj in naj bi bile medvedje. Da pa sile razuma niso prirojene, ampak da jih je treba z dobro šolo še-le izobraziti, o tem danes nihče več ne dvomi in ne vprašuje. Ni zastoj pregovorček, ki sem ga nedavno čital nad vrati neke sosednje kmet. zimske šole, ki sem si jo ogledal kot vzor za našo:

Zastoj je pot, ki lije s čela,
Zaman največja pridnost dela —
Če glave znanost ni prevéla!

Ako te besede dobro pretehtate, morate priznati, da so najčistejša resnica.

„Pa vendar še nič kaj ne verjamem“, se oglasi Malovernikov Matija. „Koliko je takih lepih stihkov po bukvicah in če bi moral na vsakega kaj dati, bi bil popolen bebec.“

„No, no, pač je mnogo ničvredne baže“, pritrjuje Miha dalje „toda to, kar sem preje rekel, ni samo prazna slama, ampak notri je tudi zrnje, zlato zrnje. Gola resnica je, da kmet težko pričakuje, da otroci odrastejo šoli, da jih porabi v kmetiji in je tako rešen neznosne odvisnosti slabih poslov, toda ravno tako je pa tudi res, da mi ne smemo ostati pri tem sklepanju. Veliko je tudi gospodarjev, ki bi prav radi dali še nadalje izobraziti svoje fante, toda dobro voljo premaga — tako mršavi denarni mošnjiček. Obiskovanje kmetijske šole tudi stane lepe denarce, kajti take šole trajajo po navadi celo leto ali še več, življenje v njih pa tudi precej stane in šola. Da se temu odpomore, so napravili že v mnogih krajih poleg strokovnih kmet. šol še zimske šole, v katerih se poučuje od meseca oktobra ali novembra do majnika, torej v času, ki ni dosti kmetijskega dela in zavoljo tega otroke lažje pogrešamo.“

„No s temi zimskimi šolami je tudi tako ena reč! Ven na kmete jih tudi ne dobiš, ne boj se —.“

(Konec sledi.)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje: 60 (I. M. v. D.) Mlačev s strojem je predraga, kar nas uči skušnja, ali bi se ne dalo pomagati potom zadrug in kako?

Odgovor: 60 Berite današnji naš članek: Mlatilne zadruge.

S e j m i.

Na Kranjskem:

13. decem. v Gornjem Logatcu, Mengšu, Radovljici (za blago in živino).
14. „ v Mišnjem dolu.
15. „ v Zagorju (na Notr.), Kostanjevici in Višnjigori.

18. decem. v Škocjanu.
21. " v Krašnji, Idriji.
23. " v Črnomlju.
27. " v Radečah in na Vrhniki.
28. " v Dolu.
29. " v Mirni peči.
31. " v Kočevju in Zagorju za Savo.

2. jan. 1903 v Ribnici in Radohovi vasi.
3. " " v Dolenjem Logatcu.
4. " " v Domžalah.
6. " " v Kostelu pri Kočevju.
7. " " v Trnovem (na Notr.) Žerovnici in na Vidmu poleg Krke.
10. " " v Zalogu.

Na Štajerskem:

16. decem. v Ljutomeru, Studenicah in Žavcu.
19. " v Teharjih.
20. " v Brežicah.
21. " na Loškem, sv. Tomažu na Dolenjskem.
2. jan. 1903 v St. Jurju ob juž. žel.
6. " " v Celju.
11. " " v Planini.

Na Koroškem:

15. decem. v Paterjonu.
17. " v Milstatu.
27. " v Lavamintu.

Na Primorskem:

14. decem. v Kostvi in v Vencu.
16., 20. in 21. decem. v Ogleju.
21. decem. v Rifenbergu.
24. " v Stanjelu.

Dr. Viljem Schweitzer

naznanja, da je otvoril
dne 1. oktobra 1902

svojo odvetniško pisarno

v Ljubljani na Kongresnem trgu 19
poleg nunske cerkve in
„Vzajemnega podpornega društva“.

Priporočja se: Vzajemna zavarovalnica proti požarnim škodam in poškodbam zvonov.
Edini domači zavod te stroke: Ljubljana, Medjatova hiša.

Oglas iz Istre! „Gospodarsko društvo“ v Pazinu posreduje pri kupovanju vina. Opozorujejo se na to trgovci z vinom. Društveni urad je v hiši predsednika dr. Kureliča.

Hranilnica in posojilnica v Marezigah pri Kopru

ima mnogo pristnega črnega vina liter od 15 do 20 kr. in Refoška liter od 20 do 23 kr., prosto postaja Trst ter vabi konsumente za nakup.

Salame ogrske 1.70 gld., domače iz šunkna 1.20 gld., domače 1 gld., dunajske 80 kr. Šunka brez kosti (Rollschinke) 90 kr. in 1.10 gld., suho meso 70 kr., suha slanina 70 kr., glavina brez kosti 40 kr. kilo, velike kranjske klobase po 18 kr. in drugo pošilja od 5 kil naprej po povzetju in sicer le dobro blago
Janko Ev. Sirc v Kranju. (150) 12—9

Tko želi izvrstnoga naravnoga vina, istrijanca črnoga i beloga kupiti, neka se naravnost obrne na posestnika in kmeta Venceslava Križmanič v Ježenju, pošta: Tinjan, Istra, kateri se obveže za odgovarati sa pismi in na zahtev pošilja uzorce.

Mož, v srednjih letih, dosedanj posestnik, oženjen z dvema odraslima hčerama, vešč in izkušen v vseh kmetijskih delih želi službe kot majer na kakem večjem posestvu ali graščini na Spodnjem Štajerskem ali Kranjskem Vstop 1. aprila 1903 ali tudi poprej. Ponudbe naj se blagovolijo pošiljati pod šifro: „hvaležen in zvest“ na Gospodarsko zvezo v Ljubljani.

Belo vipavsko vino, dobro, dobi se pri posestnikih v Batujah in Selu. Cena je 31—33 K hekt. Postaja drž. žel. Batuje. Pojasnila daje šupnik v Batujah pošta Črniče.

10.000 na suho in na zeleno cepljenih trt vrste: Laški rizling, beli burgundec, silvanec, kraljevina, rebula, beli španjol, zelenčič in pinola in sicer na suho cepljene po 18 K 100 kosov, na zeleno cepljene po 20 K 100 kosov in dalje 40.000 ameriških ključev in bilf (korenjakov) po 15 odnosno po 25 K 1000 kosov, ima naprodaj Josip Cotič, posestnik v Vrhpolji pošta Vipava.

Trgovina in obrt.

Trgovina.

Trgovske novice.

Podržavljenje železnic. Državni železniški svet pečal se je v seji dne 6. decembra letos z vprašanjem podržavljenja železnic. Glede severne železnice, ki daje največje dohodke, sklenilo se je vlado naprositi, da kar najhitreje

mogoče izvrši v koncesijski listini z dne 1. januarja 1886 pridržano si pravico podržavljenja. Glede južne železnice poročal je pododsek železniškemu svetu, da prizna potrebo podržavljenja.

Razglas

c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 25. novembra 1902, št. 24.529, s katerim se popravlja tukajšnji razglas z dne 9. novembra 1902, št. 18.763, glede točke 14., odstavka 3.

Točka 14., odstavka 3, se mora glasiti:

V ostalem pa je tudi ta trgovinski promet s prašiči podvržen predpisom, obseženim v točkah 5., 6., 7. in 8. tega razglasa.

C. kr. dež. vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 25. novembra 1902.

Obrt.

Obrtne novice.

Proti krošnjarstvu je predložila vlada načrt zakona državnemu zboru v pretres. Razprave se ravnokar vršijo. Poslanci, ki zastopajo ubožne okraje, se trudijo, da bi ohranili prebivalstvu teh okrajev pravico krošnjarjenja.

Mejnarno razstavo oblačil otvorili so v Petrogradu. Tudi avstrijska krojaška obrt je zastopana na tej razstavi.

Mlinarji poslali so deputacijo k ministrom. Poganjajo se za to, da bi se imenovali tudi mlinarji kot člani sveta o živilih, ter da bi se odpravila prostost skladiških doklad v skladiščih podunavske parobrodne družbe za ogerško žito. Trudili so se doseči, da se ustanovi strokovna šola za mlinarje.

ZADRUGA

Plačevanje mleka po odstotkih.

Tu priobčujemo še III. tabelo za plačevanje mleka z 2.40 vin.

za tolšč. odstotek. Opomnimo pa še enkrat, da si mislimo te tabele prirejene za one mlekarne, ki mleko posnamejo, posneto mleko

dado nazaj in smetano obdrže, tako, da je s cenami 2.20, 2.30, 5.40 vin. plačana v istini samo smetana, ne pa mleko.

III. Tabela za plačevanje mleka z 2·40 vinarji za tolščobni %.

Slev. kg	O d s t o t k i t o l š e																				Slev. kg
	2·5	2·6	2·7	2·8	2·9	3	3·1	3·2	3·3	3·4	3·5	3·6	3·7	3·8	3·9	4	4·1	4·2	4·3	4·4	
1	0·06	0·06	0·06	0·06	0·06	0·07	0·07	0·07	0·07	0·07	0·08	0·08	0·08	0·08	0·09	0·09	0·09	0·09	0·10	0·10	0·10
2	0·12	0·12	0·13	0·13	0·14	0·14	0·15	0·15	0·15	0·16	0·16	0·17	0·17	0·18	0·18	0·19	0·19	0·20	0·20	0·21	0·21
3	0·18	0·19	0·19	0·20	0·21	0·22	0·22	0·23	0·24	0·24	0·25	0·26	0·26	0·27	0·27	0·28	0·29	0·29	0·30	0·31	0·32
4	0·24	0·25	0·26	0·27	0·28	0·29	0·30	0·31	0·32	0·32	0·34	0·34	0·35	0·36	0·36	0·37	0·38	0·39	0·40	0·41	0·42
5	0·30	0·31	0·32	0·34	0·35	0·36	0·37	0·38	0·39	0·41	0·42	0·43	0·44	0·46	0·47	0·48	0·49	0·50	0·52	0·53	0·53
6	0·36	0·37	0·38	0·40	0·41	0·43	0·44	0·46	0·47	0·49	0·50	0·52	0·53	0·55	0·56	0·58	0·59	0·60	0·62	0·63	0·63
7	0·42	0·43	0·45	0·47	0·48	0·50	0·52	0·53	0·55	0·57	0·59	0·60	0·62	0·64	0·65	0·67	0·69	0·70	0·72	0·74	0·74
8	0·48	0·50	0·51	0·54	0·55	0·58	0·59	0·61	0·63	0·65	0·67	0·69	0·70	0·73	0·74	0·77	0·79	0·80	0·82	0·84	0·84
9	0·54	0·56	0·58	0·60	0·62	0·65	0·67	0·68	0·71	0·73	0·76	0·77	0·79	0·82	0·84	0·86	0·88	0·90	0·93	0·95	0·95
10	0·60	0·62	0·64	0·67	0·69	0·72	0·74	0·76	0·79	0·81	0·84	0·86	0·88	0·90	0·93	0·96	0·98	1·—	1·03	1·05	1·05
20	1·20	1·24	1·28	1·34	1·38	1·44	1·48	1·52	1·58	1·62	1·68	1·72	1·76	1·80	1·86	1·92	1·96	2·—	2·06	2·10	2·10
30	1·80	1·86	1·92	2·01	2·07	2·16	2·22	2·28	2·37	2·43	2·52	2·58	2·64	2·70	2·79	2·88	2·94	3·—	3·09	3·15	3·15
40	2·40	2·48	2·56	2·68	2·76	2·88	2·96	3·04	3·16	3·24	3·36	3·44	3·52	3·60	3·72	3·84	3·92	4·—	4·12	4·20	4·20
50	3·—	3·10	3·20	3·35	3·45	3·60	3·70	3·80	3·95	4·05	4·20	4·30	4·40	4·50	4·65	4·80	4·90	5·—	5·15	5·25	5·25
60	3·60	3·72	3·84	4·02	4·14	4·32	4·44	4·56	4·74	4·86	5·04	5·16	5·28	5·40	5·58	5·76	5·88	6·—	6·18	6·30	6·30
70	4·20	4·34	4·48	4·69	4·83	5·04	5·18	5·32	5·53	5·67	5·88	6·02	6·16	6·30	6·51	6·72	6·86	7·—	7·12	7·35	7·35
80	4·80	4·96	5·12	5·36	5·52	5·76	5·92	6·08	6·32	6·48	6·72	6·88	7·04	7·20	7·44	7·68	7·84	8·—	8·24	8·40	8·40
90	5·40	5·58	5·76	6·03	6·21	6·48	6·66	6·84	7·11	7·29	7·56	7·74	7·92	8·10	8·47	8·64	8·82	9·—	9·27	9·45	9·45
100	6·—	6·20	6·40	6·70	6·90	7·20	7·40	7·60	7·90	8·10	8·40	8·60	8·80	9·—	9·30	9·60	9·80	10·—	10·30	10·50	10·50
200	12·—	12·40	12·80	13·40	13·80	14·40	14·80	15·20	15·80	16·20	16·80	17·20	17·60	18·—	18·60	19·20	19·60	20·—	20·60	21·—	21·—
300	18·—	18·60	19·20	20·10	20·70	21·60	22·20	22·80	23·70	24·30	25·20	25·80	26·40	27·—	27·90	28·80	29·40	30·—	30·90	31·50	31·50
400	24·—	24·80	25·60	26·80	27·60	28·80	29·60	30·40	31·60	32·40	33·60	34·40	35·20	36·—	37·20	38·40	39·20	40·—	41·20	42·—	42·—
500	30·—	31·—	32·—	33·50	34·50	36·—	37·—	38·—	39·50	40·50	42·—	43·—	44·—	45·—	46·50	48·—	49·—	50·—	51·50	52·50	52·50
600	36·—	37·20	38·40	40·20	41·40	43·20	44·40	45·60	47·40	48·60	50·40	51·60	52·80	54·—	55·80	57·60	58·80	60·—	61·80	63·—	63·—
700	42·—	43·40	44·80	46·90	48·30	50·40	51·80	53·20	55·30	56·70	58·80	60·20	61·60	63·—	65·10	67·20	68·60	70·—	71·20	73·50	73·50
800	48·—	49·60	51·20	53·60	55·20	57·60	59·20	60·80	63·20	64·80	67·20	68·80	70·40	71·—	74·40	76·80	78·40	80·—	82·40	84·—	84·—
900	54·—	55·80	57·60	60·30	62·10	64·80	66·60	68·40	71·10	72·90	75·60	77·40	79·20	81·—	84·70	86·40	88·20	90·—	92·70	94·50	94·50
1000	60·—	62·—	64·—	67·—	69·—	72·—	74·—	76·—	79·—	81·—	84·—	86·—	88·—	90·—	93·—	96·—	98·—	100·—	103·—	105·—	105·—

Skupna uporaba kmetijskih strojev.

(Konec)

Da mlatilni stroj vedno svoje delo bolje in hitreje opravi nego mlatiči, se da ravno tako malo tajiti, kakor to, da novejši plug pri isti delavni sili zemeljsko skorjo veliko bolje obdela in zrahlja nego slaba drevesa, kakoršna še mnogokrat srečavamo na njivi. In to velja še o marsikaterem drugem stroju, pri kojega rabi bi gospodar kmalu opazil, da v enem dnevu ž njim veliko več opravi nego doslej.

Morda boš odgovoril: O ja, stroji bi bili prav in koristna stvarca, toda stanejo preveč denarja in se ne dajo pri majhnem obsegu večine kmečkih gospodarstev po svoji vrednosti izrabiti, z drugo besedo: ne izplačajo se. — To je popolnoma istina za posameznega kmetovalca, čisto napačna pa je ta trditev, ako se združi več kmetovalcev k skupnemu nakupu in skupni uporabi strojev. Več gospodarjev spravi lažje skupaj potrebni denar in morejo tudi stroje primerno izrabiti.

Tudi tukaj se pokaže zopet prav očitno blagoslov božji, ki ga rodi za seboj kmetijsko združevanje za gospodarja, katerega zato ne moremo dovolj vroče priporočati mu. Take strojne zadruge pač ne bo tako težko skupaj spraviti. Recimo: v neki občini bi rado več gospodarjev napravilo si mlatilni stroj ali novejšo dobro vinsko stiskalnico. V ta namen stopijo skupaj v zadrugo, koje prva naloga bo ta, da spravi skupaj denar za nakup strojev.

Ako so stroji precej dragi, se bodo udje težko odločili takoj zložiti na mizo potrebni znesek, kar pa tudi nikakor ni potrebno. Pač bo vsak zato, da vplača majhno svoto, recimo 10 do 20 kron, kot delež v gotovem denarji in da prevzame kot član zadruge poroštvo, recimo za 100 do 200 kron, to se pravi, da stoji, ako bi bilo

potreba, za združne obveznosti do tega zneska dober.

Ker sme zadruga delati kupčije le v soglasji članov, zato to poroštvo tudi ni nevarno, ima pa veliko prednost, da ima zadruga vsled tega kredit in da more vzeti posojilo, da more stroje tudi takoj plačati v gotovini, kar se mora brezpogojno storiti. Sedaj pa nastane vprašanje, kako naj se to izposojilo obrestuje in kako s časoma povrne ali amortizuje?

Stroj ne drži večno in kadar ni več rabljiv, ne ostane po njem nič drugega, kakor dolg, ki ga je naredila zadruga pri njegovem nakupu. Ako zadruga sedaj namesto nerabnega starega stroja kupi novega, bi morala vzeti zopet na posodo, k staremu dolgu bi tedaj prišel nov, in to bi šlo tako dolgo, da bi bila zadruga zadolžena do višine one vsote, za katero stoji dobra in bi torej nobenega stroja ne mogli kupiti. Da se zabrani to naraščanje dolgov, je treba skrbeti za to, da je vsak stroj ob času ko postane nerabljiv, tudi vže plačan.

To dosežemo na ta način, da plačujejo udje za rabo strojev neko posojilno pristojbino, ki se odmeri tako, da je mogoče ž njo nakupno glavnico strojev obrestovati in amortizovati in da preostane še nekoliko za upravne troške zadruge za potrebne poprave (reparature), slednjič tudi za polaganje nabiranje rezervnega ali nadomestnega zaklada.

Posojilne pristojbine so kljub temu le nizke. Tako n. pr. je določila strojna zadruga v Salurnu, (prva taka zadruga v okrožji I. odseka deželnega kulturnega sveta tirolskega), kateri je pristopilo prvo leto 1898 23 udov, posojilno pristojbino za brizgalnico zoper strupeno roso, za osipalni plug in hohenhajmski plug na 30 vin, za žitni čistilnik na 1 krono, za prevozno vinsko stiskalnico na 3 krone za pol dneva. Res, da je zadruga prejela podporo, toda

tako podporo smejo upati tudi druge strojne zadruge, če jih ustanovite. Dobiček take zadruge leži pred nami. Proti plačilu deleža od 10 do 20 kron, proti prevzetji porošstva, ki je zvezano le z majhnim rizikom (nevarnostjo, da bi bilo v resnici treba kedaj plačati znesek, za koji stojiš dober) in proti plačilu zmerne posojilne pristojbine imaš kot ud vse najnovejše in najboljše stroje na razpolago.

Še nekaj je treba zahtevati od združnega člana, kar naj zavoljo popolnosti voljo tukaj še omenimo: da je namreč vsak zadružnik obvezan ostati pri strojni zadrugi vsaj nekaj let. Da se sicer s precejšnjo gotovostjo misliti, da oni, ki se je enkrat prepričal o dobičku zadruge, ne bo več odstopil od nje, toda (žalostna izkušnja nas tega uči) vedno in povsodi so najti ljudje, katere razdraži in razburi vsaka malenkost, katerim ni všeč ta ali ona osebnost in ki potem celi stvari in naj bo ta še tako koristna in v njihov prid, nočejo ničesar več slišati. Ako bi torej smel vsak ud takoj zopet izstopiti, svoj delež nazaj zahtevati in svoje poroštvo preklicati, bi kredit zadruge pri tem seveda trpel ali pa bi se morala zadruga celo raziti. Čez nekaj, recimo čez pet let, pa se bo vže nabral majhni rezervni zaklad, iz katerega je mogoče izstopajočim, ozir. izstopivšim članom plačati nazaj njihove deleže, sploh bo v tem času zadruga vže toliko utrjena, da ji morebitni izstop nekaterih udov ne bo več delal nobene skrbi.

Glavna zahteva za dobro delovanje v vseh zadovoljstvo bo seveda ta, da se posojevanje strojev na posamezne člane uredi tako, da nastane kar najmanj prepirov. V ta namen postaviti kak občveljaven predpis je težko; tu se mora ravnati v posameznih slučajih različno po vrsti strojev in gospodarjenja, po krajevni odda-

ljenosti članov itd. Ako so zadrugniki v resnici za-drug-niki, t. j. ako imajo v sebi zavest skupnosti vsi za enega, eden za vse, potem tudi tega vprašanja ne bo težko rešiti, vsaj po drugih krajih deluje vže mnogo takih zadrug v blagor kmetijstva in v popolno zadovoljstvo svojih članov.

Kako pravno obliko pa naj imajo te zadruge? Tu se zmislimo seveda najpreje pridobitnih in gospodarskih zadrug na podlagi postave od 9. malega travna 1873 in ni dvomiti, da ima ta oblika prednost pred vsemi drugimi in da je pri večjih zadrugah tudi edino mogoča oblika. Zato tudi to obliko pred vsem priporočamo.

Mogoč je pa še drug slučaj.

Pridobitne in gospodarske zadruge so namreč podvržene in tudi morajo biti podvržene raznovrstnim, dostikrat prav sitnim postavnim formalnostim, strah pred temi formalnostmi bi utegnil biti kedaj celo vzrok, da bi se marsikje kmetje ne hoteli odločiti z združbo v strojni zadrugi. Da bi pa to potrebno in koristno napravilo omogočilo kar najširšim slojem našega kmetijstva, zato je napravil I. odsek dež. kulturnega sveta tirolskega vzorec za družabno pogodbo, ki temelji izključno le na določbah splošnega drž. zakonika, ki je tedaj čisto zasebna pogodba in kot taka ni podvržena nikaki oblastveni zglastitvi, kakor tudi nikakemu drugemu davku in pristojbinam, razven kolekovini po tarifni pošti 55, B, C (po vplačanih deležih in po lestvici II. toda nikoli manj nego 10 kron). Ta vzorec družabne pogodbe zadostuje v večini slučajev. (Ako bi se kje mislila osnovati strojna zadruga na podlagi zak. od l. 1873 ali na podlagi družabne pogodbe, bomo šli vedno z veseljem na roko z dobrim svetom.)

Pri nakupu poljedelskih strojev opozarjamo, da je najbolje naročiti jih potem „Gospodarske zveze“ v Ljubljani, ker bo ta oskrbela blago

vsekako ceneje, nego je to mogoče posameznikom ali posameznemu društvu za se.

Mlatilne zadruge.

Mej najtežavnejša opravila, ki oblivajo leto za letom naša čela s potoki vročega potu spada pač mlačev, ono kmetijsko delo, pri kojem se je zadrugna oblika izvrstno obnesla in pripomogla tako bornemu malemu možu omiliti starodavno kazen: „V potu svojega obraza boš služil svoj kruh, dokler se ne povrneš v zemljo, iz katere si vzeti“; kajti omogočila je tudi njemu iste prednosti, kakor jih uživa ozir mlačve veleposestnik že dolga leta.

Da ne bi kdo mislil, da smo pobrali to trditev kje v sedanji gosti megli, zato naj navedem zanj nekoliko dokazov in sicer, ker pravijo, da „zglede vleče“ v podobi nekoliko zgledov mlatilnih zadrug na Francoskem, ki pa niso edine na svetu, ampak jih imamo nekaj tudi v Avstriji (o tem drugič); naj bi ti zgledi, če že ne vlekli, vsaj krepko mikali našega kmeta, saj potem ni treba družega, nego priliti kapljo olja poguma in tudi po naših krajih zabrni motor na paro ali bencin, ter nam otre potne srage s trpečega obraza in omlati zlato snopovje tako malemu kmetiču hribovske vasice, kakor tudi velikemu posestniku obširne ravnine. Evo vam par preizkušenih tipičnih vzorcev!

Leta 1883. je nastala v St. Claude de Diray pri Blois (izg. Bloá), v krajini, kjer prebivajo samo mali posestniki, mlatilna zadruga; vzrok je bil ta, ker so mali kmetje težko dobili od podjetnikov potrebne stroje ob času, ko so jih najbolj nujno potrebovali. Zato so se ljudje združili in kupili skupno stroj za mlatilnico in kar spada zraven; s tem niso postali samo neodvisni od podjetnikov, ampak so si zagotovili

ob enem tudi ceno in dobro delo. Potrebni denar v znesku 8000 K so zložili zadrugniki (80 po številu) na ta način, da je sleherni vplačal 100 K; zadruga pa se je svojim članom zavezalo, da jim obrestuje ta denar po 5⁰/₀. Čas mlačve trpi ravno 40 dni.

Ob času mlačve služita stroju vedno po dva moža-zadrugnika, prvi kot kurjač, drugi kot vlagatelj in sicer navadno vsaki par po tri dni.

Ta dva delavca morata imeti deleže zato, da imata tudi osebni interes zato, da se s stroji lepo ravna. Stroški cele mlačve leta znašajo okoli 1150 kron in obstoje iz: obrestij, delavskih plač, najemnine za šupo, zavarovalnine, stroškov za premog in mazilno olje in iz raznih izdatkov za popravila. Te stroške nosijo zadrugni člani in sicer odločuje prispevek posamnika množina žita, ki je bila omlačena na njegov račun. Obračunava se za vsakega posebej po hektolitrih, pri čemur je plačati za vsaki hektoliter omlačenega žita po 50 vin., t. j. za eno tretjino menj, nego računajo običajno podjetniki za mlačev. Kadar je mlačev pri kraji stopijo kmetje skupaj k občnemu zboru, da pregledajo in potrdijo račun izdatkov, ki ga jim predloži načelnik; dalje določijo znesek, ki naj se dene v rezervni zaklad in slednjič določijo, koliko je vsak zadrugnik dolžan za svojo mlačev. Seveda je preje odbor v svoji posebni seji vse natanko preresetal in pripravi. Članovi se na to povabijo, da na določen dan in na določenem mestu poravnajo svoj dolg. Ko je to gotovo, spravi načelnik letni račun s potrebnimi potrdili v arhiv.

Leta 1884. je ustanovilo 20 kmetov v občini Montrej ob reki Brea (okraj Oáz) mlatilno zadrugo, „izključno le v lastno porabo“. Orodje te zadruge sestoji iz sestavljene mlatilnice, ene lokomobile in kar spada potrebnega

zraven. Tudi tu so zložili udje deleže, toda ne tako, kakor udje gori omenjene zadruge, ampak prispevali so po velikosti svojih posestev, na vsak *ha* po 9 kron. To je ena najpopolnejših združnih oblik, ki si jih moremo misliti.

Ustanovili so zadrugo najpreje za 10 let, to je za čas v katerem se je imela izplačati glavica v enakih letnih obrokih. Kadar računajo letne izdatke, devajo v račun: najpreje eno desetinko združne glavice, dalje 5% ne obresti za oni del glavice, ki še ni poravnana, dalje plače za delavce pri mlačvi, stroške za premog in olje, popravilne stroške, najemnina za kolarno, zavarovalno premijo, upravne stroške in vse druge morebitne stroške, ki so bili potrebni v interesu cele zadruge.

Vodeči odbor določi vsako leto izdatke in plačilo za mlačev. Člani morajo plačati na vsakih 1000 snopov takoj po 20 kron (pri ovsu samo po 15 kron), da je mogoče poravnati tekoče stroške, ako je še kaj treba, se plača po sklenjenih računih in služi v odplačevanje (amortizacijo) glavice. Noben združnik ne sme rabiti drugih strojev, razven združnih. Vrsta, kedaj dobi kdo stroje, kakor tudi vse druge pravice in dolžnosti so urejene po posebnih pravilih.

Kdor hoče iz zadruge prostovoljno izstopiti, (to se pravi ne vsled smrti ali vsled tega, ker je popustil kmetovanje), in sicer pred potekom šestih let od ustanovitve, mora plačati zadrugi od vsakega *ha* po 3 krone in zgubi vse svoje združne pravice; ako pa je kmetovanje opustil, dobiva tudi še naprej amortizacijske obroke in obresti in ako se morebiti zadruga razide, ima tudi on pravico do deleža, ki pade od skupnega preostalega premoženja nanj. Ta delež določuje množino žita, ki si jo je dal omlatiti s skupnimi stroji, ako se namreč zadruga razide,

se seštejejo vsa plačila, ki so jih morali vložiti posamezni udje za svojo mlačev in to je merilo za razdelitev preostalega imetja.

Strogo združna je tudi mlatilna družba, ustanovljena l. 1893. v kantonu Damville in sv. Andrej, združilo se je tukaj 10 gospodarjev za 15 let in v tem času se ima vrniti posameznikom ves kapital v znesku 7050 kron v 15. enakih obrokih. Člani, kojih najmanjši premore 12 *ha*, najpremožnejši 105 *ha* zemlje, so zložili to glavico v zneskih, primernih velikosti njih polja. Tudi amortizacija, zavarovalna premija, stroški za popravila in za ohranitev se razdeljujejo na tej sorazmerni podlagi. Vsak družabnik ima pravico zahtevati na vsakih 20 *ha* po en dan stroje za mlačev, mlatiti mora vsaki ud brez prestanka. Stroške za mlačev: kakor plačo za pomagace, premog in olje itd. nosi vsak sam zase, zato mu pa ni treba za vporabo strojev ničesar plačati.

Dočim mnogi zasebni podjetniki vedno zahtevajo za 1000 snopov približno po 25 kron, znaša ta enota v našem slučaju le okroglih 14 kron. Združniki upajo, da se jim bode, če bi bilo treba ves material čez 15 let prodati, mlatilni stroj že trikrat izplačal.

Po francoskih postavah morejo imeti mlatilne zadruge eno iz mej treh oblik:

1. brezimno društvo (na akcije ali delnice);

2. meščanska zasebna družba v smislu civilnega zakonika;

3. poljedeljska obrtna zadruga (zak. od leta 1884.), ki ima posebno namen skupno nakupovati stroje, ki jih naj rabijo izključno le udje.

Pri tej tretji obliki se vzame ustanovna glavica običajno na posodo pod skupnim poroštvom zadruge; za rabo se plača določen znesek, ki ga določi upravno

vodstvo. Iz teh dohodkov se pokriva zavarovalnina zoper ogenj in nezgode, stroški za shrambo in popravila, delavske plače, polagoma plačevanje in obrestovanje izposojila in tekoči upravni izdatki; ako kaj preostane, pride v rezervni zaklad.

Sicer pa v smoter skupne mlačve ni vedno potreba ustvarjati posebnih društev. Večkrat oskrbijo to kmetijska društva v prid svojih manjših udov.

Mlatilna oprava (*fundus*) se v takem slučaju oskrbi iz društvenih sredstev, ali kjer ta ne zadostujejo se vzame posojilo pri kaki *raiffeisenovi* posojilnici ali pa se zbere denar s pomočjo podpisov.

V tem slučaju se izdado obrestovalne delnice po n. pr. 100 K, ki se vračajo v letnih obrokih iz mlatilnih pristojbin. Kedaj pride kdo pri mlačvi na vrsto, to določi žreb. Zgodi se tudi, da dajo tovarne celo opravo na upanje. Kot vzor naj navedemo tu po celi Franciji mnogo imenovano kmet. društvo v Beligneux (Ain).

To malo društvo je kupilo potrebno mlatilno pripravo na 3 brezobrestne letne obroke. Načelstvo je dotične menjice akceptiralo (podpisalo); popreje pa so se društveniki zavezali, da bodo dali prihodnja tri leta vse svoje žito omlatiti edino le z društvenimi stroji in sicer za običajno podjetniško ceno (5 K za eno uro). In glejte! Po preteku 3 let je bil dolg poplačan in od tedaj ni treba društvenikom ničesar drugega plačevati razuo tekočih stroškov, torej izhajajo zelo po ceni.

Da se ne izpostavi nevarnosti, plačevati obrtni davek, ne sme nobeno kmetijsko društvo, ki premore tudi kmetijske stroje, posojevati neudom.

Ta dejstva nam zopet pomnožujejo število dokazov za trditev, da more združna oblika pri posameznih kmetijskih opravilih delovati prav blagonsko, ker olaj-

šuje manjšim kmetom težko breme novodobnega gospodarstva in jim pomaga do večjih dohodkov.

Za pristrčno želimo, da bi se tudi pri nas mlatilne zadruga uživale v naše gospodarsko meso in kri.

Po dunajskem poljed. listu.

Denarni promet hranilnic in posojilnic.

V mesecu juliju:

Hranilnica in posojilnica v Mošnjah:
Prejemki 3870 K 94 h, izdatki 2935 K 94 h,
denarni promet 6806 K 88 h, prejete hranilne
vloge 1000 K — h, izplačane hranilne vloge
2099 K 76 h, dana posojila — K — h, vr-
nena posojila 700 K — h.

Hranilnica in posojilnica v Marezigah:
Prejemki 2195 K 82 h, izdatki 1462 K 70 h,
denarni promet 3658 K 52 h, prejete hra-
nilne vloge 1 K — h, izplačane hranilne
vloge 750 K — h, dana posojila 640 K — h,
vrnena posojila 313 K — h.

VABILO

na

Izredni občni zbor

Goropodarskega društva v Trnovem

registrov. zadruga z omejeno zavezo,
kateri se bo vršil 28. decembra 1902
ob 4. uri popoldne v hranilničnih
prostorih.

Dnevni red:

1. Volitev načelstva in nadzornišstva.
2. Slučajnosti.

Odbor.

Samo v teh zavojih se
dobiva pristna, tako
splošna priljubljena

Kathreinerjeva
Kneippova sladna kava

C. kr. priv.
pred ognjem in tatovi varne
blagajne
prodaja najceneje dobro znana tovarna blagajnic
M. Adlersflügel
založnik Raiffeisnovih posojilnic
Dunaj, I., Franz Josephs-Quai št. 13.
(134) 24—23

Združene tovarne za volneno blago
so izročile meni prodajo okrog 4000
takoimenovanih (159) 3—1
vojaških konjskih plah
za neznatno ceno po samo
gld. 2.25 komad in gld. 4.20 par
(pri 6 parih brezplačno dopošiljatev) naravnost posestnikom
konj. Te debele nepokvarljive plahne so gorke kakor kožuho-
vina blizu 145×195 cm velike, tako, da celega konja pokri-
jejo. Vrsta B športna plahna 125×185 cm velika gld. 3.90 kom
Vrsta C pivovarniške in montan-plahne 135×190 cm gld. 6 kom.
Ako naročeno ne bi ugajalo pošljem doposlano svoto nazaj.
Pošilja le proti povzetju ali proti naprej doposlani svoti
Adolf Salzmänn, posebna prodajalna kmetijskih potrebščin
Dunaj II/1, Schmelzgasse 10.

Nj. svetost papež Leon XIII.

sporočili so po svojem zdravništvu prof.
dr. Laponiju gospodu lekarnarju Gabr.
Piccoliju v Ljubljani pristrčno za
hvalo za doposlano Jim stekleničice

tinkture za želodec

in imenovali „Dvor založnikom N. svetosti“.

Imenovani zdravnik ter tudi mnogi drugi sloviti pro-
fesorji in doktorji priporočajo bolehalim G. Piccolijevo

želodčno tinkturo

katera krepi želodec, pospešuje slast, pospešuje prebav-
ljanje in telesno odprje.

Naročila vsprejema proti povzetju in točno izvršuje G.
Piccoli, lekarnar „pri angelu“ v Ljubljani, na Dunajski cesti.
Tinkture za želodec pošilja izdelovatelj v skatljah po 12
in več stekleničic — Poštino mora plačati p. n. naročnik.

„Gospodarska Zveza“

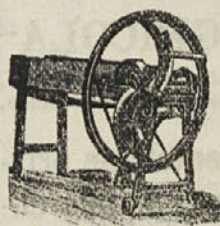
v Ljubljani, Gradišče št. 1

naznanja, svojim udom, da ima vedno v zalogi vsa
potrebna **umetna gnojila**, kakor **Tomaževo**
žlindro, **kalijevo sol**, **solitar**, **superfosfat**
(koščeno moko) in **Barthel-ovo klajno apno**.

Naročila se točno izvršujejo!

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Vse vrste slamorenice

lahko tekoče za na roko in do najmočnejših za na gepelj ali vodno moč v veliki izbiri priporočata

Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino na debelo in drobno in zaloga poljedelskih strojev

Ljubljana, Dunajska cesta št. 16.

Tudi se dobijo po najnižji ceni vsi drugi poljedelski stroji kakor: **gepeljni, mlatilnice, reporeznice, mlini za šrotati in mleti, preše za sadje in grozdje, trombe in cevi za vodovode in sploh vsa železnina.** (135) —23

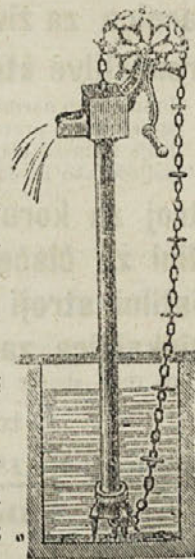
Slovenske cenike razpošiljamo na zahtevo brezplačno.

Ako se nočeš pri vsakem izpumpanju
tedaj si kupi gnojnice **jeziti,**
(142) 12—11

Klementovo pumpo na verige,

katera prekosi po svoji čudovito veliki izvršitvi in trajnosti vse druge pumpe. Ta ne obstoji niti iz dil ali zaklopk, niti iz usnjatih cevij.

Nemogoče je sploh, da bi se zamašila, zamrznila ali polomila; veliko posestnikov ne izda pri 20letni uporabi niti vinarja za popravo. Nad 3000 jih je v rabi; več sto pohval o njih nam je došlo. Razpošiljam to pumpo na 6tedenski poskus; ako bi bila pa ta nerabljiva, vzamem jo brez vsake odkšodnine nazaj.

Josip Klement,

tovarna strojev v Hrobcih-Roudnici ob/L.

Svetovnoznani !!! Nad 300.000 v rabi. Nad 500 prvih odlik.!!!

ALFA-LAVAL-Separator-ji

so najboljši

posnemavci smetane

je dobiti v 14 različnih velikostih, posnamejo od 40—2000 litrov v eni uri.

Popolne oprave za mlekarne

na roko in s silo, kakor tudi vse mlekarske stroje in posode. (155) 12—8

Popolne naprave za led in ohladitev

za mlekarne, pivovarne, klavnice, mesarje in prekajevalce, za čokoladne tovarne. 450 do 300.000 toplin (kalorij).

Najcenejša in najboljša delujoča ohladična naprava.

Akcijska družba ALFA-Separator, Dunaj.

Zaloga za južne dežele

v Gradcu, Annenstrasse 26.

Podružnice: Budimpešta. Praga.

Posebnost: Posode za prevažanje mleka brez gumija.

Ceniki, podučne brožure, proračuni in načrti za mlekarne na razpolago. Svet se daje v vseh zadevah mlekarstva. Zahteva naj se naš strokovni list „Alfa-Mittheilungen“ brezplačno.

Vse tu naznanjene predmete preskrbi tudi »Gosp. Zveza« po orig. cenah.

Stroji za pripravo krme!

Stroji za rezanico na patent. valjčkih z mazljivimi tečaji lahko za goniti, kar prihrani 40% moči.

Reznica za repo in krompir,

Mlini za drobljenje in mečkanje,

Parnica za živinsko klajo,

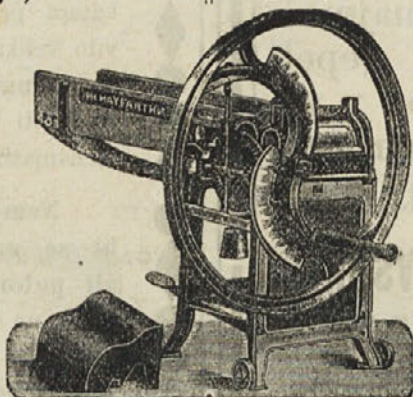
Prenesljive štedilne peči s kotlom z emajliranimi ali neemajliranimi vložnimi kotli, stoječe ali za prevožno, za kuhanje in parjenje živinske klaje, krompirja za različno poljedelsko in domačo porabo itd. potem

Stroj za koruzo roškati,

Mlini za čiščenje žita,

Čistilni stroji trijerji

Stiskalnice za seno in slamo,
na roko. stoječe in za prevažanje.

Stroji za mlatiti, viteli, jekleni plugi, valarji in brane

Najboljši stroji za sejati „AGRICOLA“

(zistem s premakljivim kolesom) jako priročni, brez spremenjalnih koles za vsako seme, za v goro in dolino.

Samotvorne patentovane brizgalnice za pokončavanje grenkulje, drevesnih škodljivcev in peronospore.

Vse te stroje izdšljuje po najnovejši odlikovani napravi

Ph. MAYFARTH & Co.

tovarne za poljedelske stroje, livarne železa in fužine na par

(157) 8-5

Ustanovljene 1872.

DUNAJ, II./1. Taborstrasse št. 71.

850 delavcev.

Odlikovane s črez 450 zlatimi, srebrnimi in bronastimi svetinami.

Obširni katalogi brezplačno. — Zastopniki in prodajalci se radi sprejmó.

~~~~~ Dopisuje se tudi v slovenskem jeziku. ~~~~~

Centrala za nakup in prodajo!

Gospodarska Zveza

~~~~~ v Ljubljani ~~~~~

posreduje svojim članom

nakup vsakovrstnih kmetijskih potrebščin, kakor umetnih gnojil, modre galice, žvepla; raznih poljedelskih strojev, vsakovrstnih semen; koruze, moke, otrobov itd. po najnižjih cenah;

prodajo vse vrste kmetijskih pridelkov itd. ter ima v zalogi vse tiskovine za raiffeisenske hranilnice in posojilnice, katerim preskrbi po nižani ceni tudi železne blagajne, varne proti požaru in vlomu.

~~~~~ Zaloga Barthel-ovega klajnega apna, oddaja se od 5 kg naprej. ~~~~~

Posredovalnica za Zvezine trgovce!

Izdajatelj: Gospodarska zveza v Ljubljani.

Odgovorni urednik dr. Viljem Schweitzer, odbornik Gospodarske zveze v Ljubljani. — Tisk Zadružne tiskarne v Ljubljani.